

ENRIC SOLER GODES

LLEGIR ^{ELA} i ESCRIURE

BECEROLES VALENCIANES

CASTELLÓ DE LA PLANA

1971

ENRIC SOLER GODES

Mestre de xiquets
Bibliotecari de Lo Rat-Penat
Vocal dels Cursos de Llengua Valenciana

LLEGIR i ESCRIURE

BECEROLES VALENCIANES

Premi CARLES SALVADOR dels Cursos de Llengua
i Literatura Valenciana, als LXXXI Jocs Florals
de Lo RAT-PENAT de l'any 1964

CASTELLÓ DE LA PLANA

1 9 7 1

És propietat de l'autor

Dipòsit legal n.º CS-586/1971

Impremta La Gavina - Enric Forcada - Alloza, 84 - Castelló de la Plana

---

LLEGIR i ESCRIURE

La recent aprovada Llei General d'Educació diu en l'article 14: «La educación preescolar comprende juegos, actividades de lenguaje, incluidas en su caso las lenguas nativas.» I afig en l'article 17: «Las áreas de actividad educativa en este nivel —educación general básica—, comprenderán: El dominio del lenguaje mediante el estudio de la lengua nacional, el aprendizaje de una lengua extranjera y el cultivo, en su caso, de la lengua nativa.» I com que la llengua nativa dels valencians de moltes de les comarques del nostre antic Regne és la valenciana; hom justifica, encara més, la publicació d'aquestes beceroles.

És un principi universal de Pedagogia que l'ensenyament primari, per a ésser eficaç, ha de produir-se en la llengua materna; tot i que la llengua que s'aprén en primer terme —diu el pedagog David John Saer— és l'instrument amb què es desenvolupa la personalitat; és la llengua de l'emoció, del coneixement i de l'esforç; forma part del teixit mental, pot ésser llançada de la consciència, però no pot ésser eliminada del jo inconscient.

Foren possiblement aquestes paraules les que encoratjaren Carles Salvador, a crear els Cursos de Llengua Valenciana de Lo Rat-Penat. Carles Salvador, poeta, escriptor i gramàtic va escriure la Gramàtica que s'usa com a text oficial dels Cursos. Manuel Sanchis Guarner publicava altra Gramàtica Valenciana, i recentment Francesc Ferrer Pastor editava els seus vocabularis: Valencià-Castellà i Castellà-Valencià.

Els Cursos de Llengua Valenciana de Lo Rat-Penat, per tal de completar el cicle de textos per a l'ensenyament de la nostra llengua, van proposar als Jocs Florals de Lo Rat-Penat de l'any 1964, un premi a un llibre inicial de lectura per a infants, el qual premi guanyà el treball presentat per Enric Soler Godes, i és, lector, el que tens a les mans. Soler Godes, mestre de xiquets amb més de quaranta-quatre anys de tasca diària en l'escola, a Ortells —Ports de Morella—, Sant Joan de Moró (Vilafamés) —El Maestrat— i Benifaió d'Espioca —La Ribera del Xúquer—, és un pedagog experimentat puix que al llarg de tota la seua vida professional ha ensenyat a llegir, escriure i comptar a vàries generacions de xiquets.

Conscient i coneixedor del problema lingüístic que pateix el xiquet valencià en no poder aprendre des de menut la seua llengua, no ha escrit un mètode ràpid i modern, sinó lent i segur; les seues beceroles escauen al mètode tradicional i clàssic; el xiquet que aprenga a llegir i escriure amb elles, anirà descobrint tot un magnífic tresor de la llengua valenciana, el vocabulari seu s'eixamplarà, es farà més extens i fins esdevindrà més just en l'expressió dels mots; les seues redaccions abastaran una major amplitud de conceptes a expressar, la idea exposada en la llengua pròpia serà més clara i l'adjectivació més escaient; car ningú no ignora que qualificar els noms és un treball de l'intel·lecte que no es fa bé fins que el judici siga exacte. Per això, un adjectiu ben aplicat és un raciocini ben fet i els derivats són més abundosos, en conseqüència la funció lògica és més intensa.

No volem fer l'elogi del llibre, per bé que el seu abundós i variat vocabulari palesa els coneixements que de l'idioma posseeix Soler Godes. El camí pedagògic que segueixen les seues lliçons, portaran el petit lector al fi desitjat: saber de llegir i saber d'escriure la llengua valenciana. Cal dir, doncs, que en aquestes beceroles, la pedagogia i el seny van de la mà.

EDUARD CODINA

llisó 1

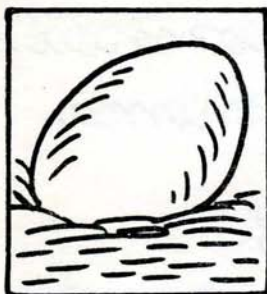
all

escut

illa

ou

ull

a e i o u

ū ō ē ī ò à è ü ï

ai au ei eu oi ou

iu ni no na nu ie ii

ha he hi ho hu

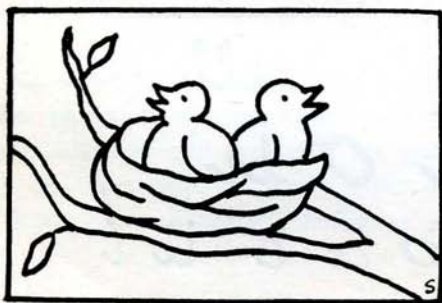
llicó 2

m ma mi
mu me mo
mà

mama mima moma
ama nou amo meu mà
mai me mima

llicó 3

n ni na
nu no ne
niu

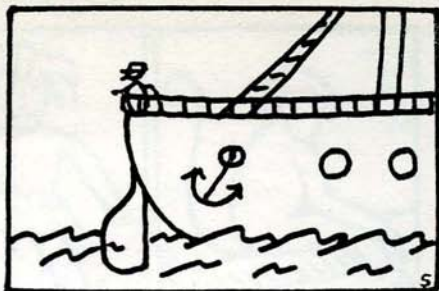
nano nina neu una nou
mona mania nau mana
mena no mama

llicó 4

t tu to

ti ta te

timó

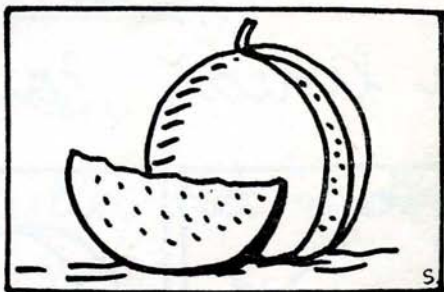
teu teua matí nota teia
amotina nata timó
mata tona

llicó 5

l lu lo

la le li

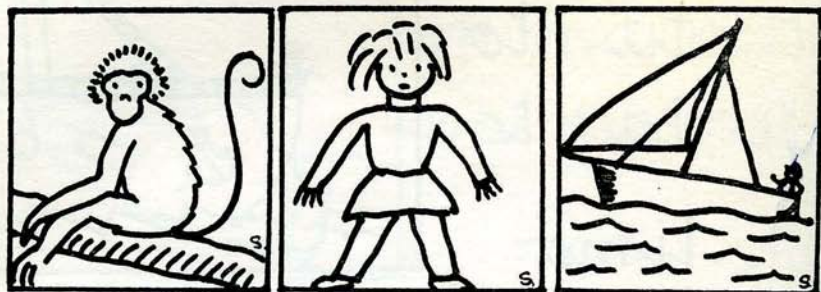
meló

taula milió linia lona
mola neula mula teula
mou la mola tenia oli

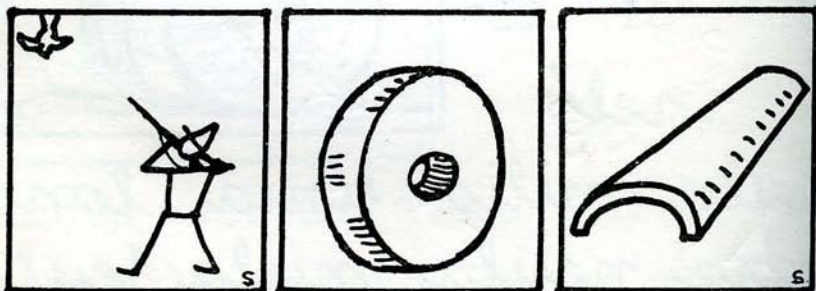

llisó 6

mona nina nau
no té neta la taula

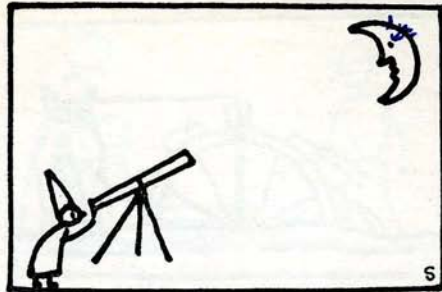
la meua mula no mou
mana a la nau
la linia la tona i l'oli

mata mola teula

llisó 7

ll lu llo
lla lli lle
lluna

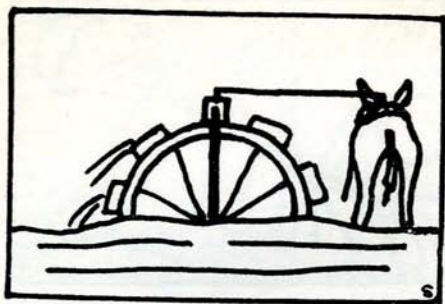

llumí molla tella llima
amolla mulla talla anella
olla illa lleó

---

talla la molla
mulla la mola
llima la tella
matina la lluna
no amolla l'anella

lliso' 8

s su sa

se si so

sénia

sola sua nosa suma

sèmola sota matisa

suma masia sema

---

la mula sua a la sénia

seu a la seua taula

té una nou sema

mou la meua sèmola

ella no té oli

llisó 9

p pa pe
pi po pu
paella

pipa poma palla topa
sopa mapa pila llepa
peu pi pou

---

posa la paella a la taula
talla pa i pela la poma
la palaia la pilota la pallola
tapona la pila
no té la palla a la mà

llisó 10

f fe fu
fa fi fo
falla

filla fona família faena
safa fila fosa feta fofa
fulla sofà follia

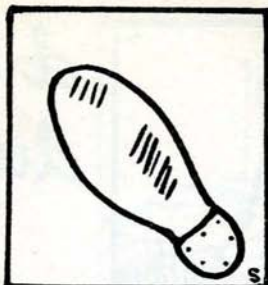
---

no fa faena a la falla
la mà mou la fulla
té una sola filla
posa la safa a la sala
té feta la fossa

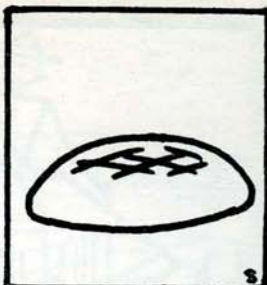
llisó 11

anella

sola

pa

posa l'ou a la taula:

fa la paella a la masia

la fona talla la fulla

l'amo no mou la sènia

masia

palla

fona

llicó 12

d da di
du do de
dalla

dida dula moda dona
mida demà nada data
dina dau dita

---

dóna la nina a la dida
duia la filla a la moda
no diu si posa la data
la dona dina a la masia
talla la dalla la fada

lliçó 13

v vo vu

vi va ve

vila

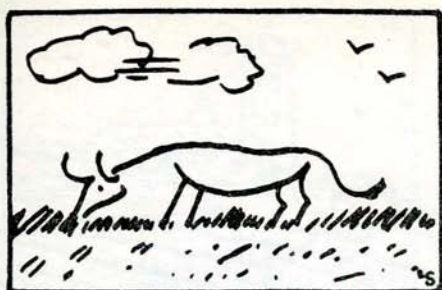
vella nova vola nívia tova
veïna tallava novella fava
vi vela viu veu

---

mou la tela de la vela
la veïna li dóna vi
la nívia ve a la vila
no viu si no veu la néta
talla la vànova

lliçó 14

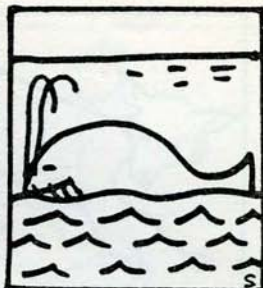
b bi bu
ba bo be
bou

botó balla bena bada bala
bidó taba lloba bassa
bata bufa saba befa sabó

---

beu vi nou de la bóta vella
duu la sabata bona
va tota neta a la boda
l'abella vola a la bassa
badalla la vella

llisó 15

dona vela balena

la veïna falla a la novena

deu una pila de sabó

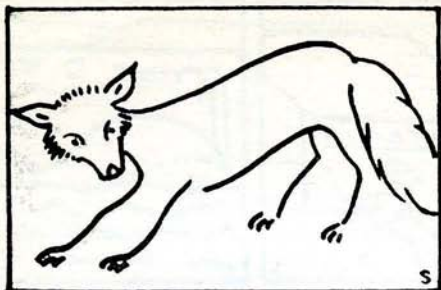
fa bona lluna vola la vela

demana vi i no ne beu

bota neva dina

llicó 16

r ra ro

ru ri re

rabosa

rosella ratolí remei rialla
roda riu ruda rei redola
repassa rota rella rossa

---

posa la pesseta a la rifa
si riu no té remei
tenia la roba a remulla
retalla una rama de ruda
dóna-li la pilota i rebota-la

llicó 17

arra ovo

erre ovri

serra

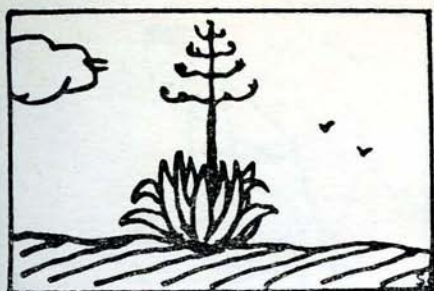

terra marro barrina torró
parra sorra morro borra
arrua ferro terrissa arrapa

---

li dóna torró a la vella
no serra bé la roda
s'arrapa a la parra
la ferrada rovellada
soterra la rateta a terra

lliso 18

are ara
uro era
pitera

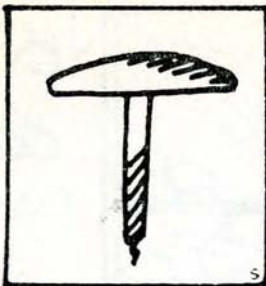
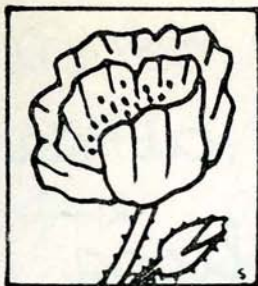
moro tira suro fera dura
ferida vara fira hora fora
ferradura vora perilla

---

hi ha fira a la vila

li mesura una arrova
la ferradura li féu la ferida
va a la vora de la fera
la porratera li fa la paperina

llisó 19

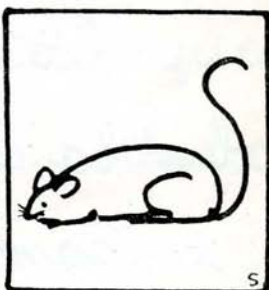
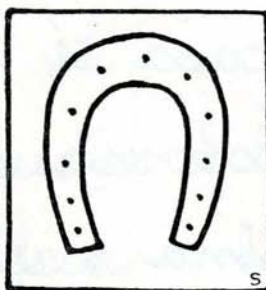
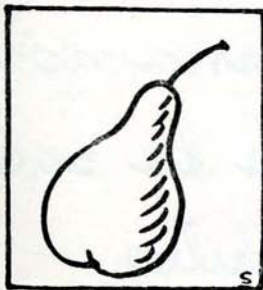
rosella barrina oronella

l'home matarà la fera

ara llúia la terrassa nova

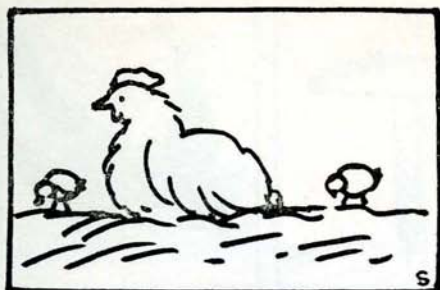
fa massa serradura

té il·lusió i no veu l'oronella

pera ferradura ratoli

llicó 20

c co cu

co cu ca

lloca

carro coloma casa cacau

coca cuiró fica cona moca

arracada toca soca curra

---

no sabia si era la lloca

la coca té una nou

vola la coloma a la soca

camina i recula

té la saca de farina a la cuina

llisó 21

q que qui
que qui
qua quo
aquari

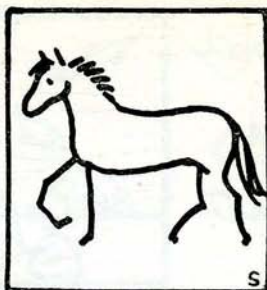
quina querella liqie quasi
toque qualla quota quera
qualifica quimera soqueta

---

li queda poca quallada
qui no va no té coqueta
lleua la quota a la collidora
qualifica a la veina
dóna-li la picola i la soqueta

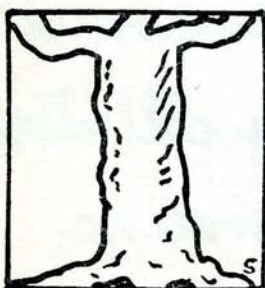

llicó 22

toca haqueta cau

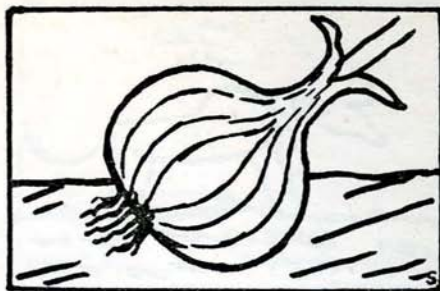
ben quasi tota la copa de vi
la mare cosia a màquina
mulla la quilla de la nau
quasi mata la meua conilla

soca baralla cuiro

lliçó 23

c ç ce ci
ca co cu
ceba

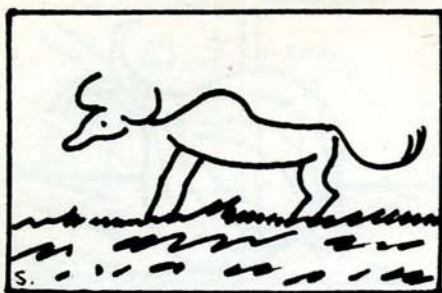

cine caça cirera lliçó cera
cebollí llaçada séquia puça
cella açò passa casa peça

---

collia la cirera massa madura
apedaçava la camisa
caçava l'oronella duu la peça
la teua filla dóna lliçó
mata la puça talla la ceba

llicó 24

z zi zo
ze zu za
zebú

zero amazona zeta zona
zoofitari zelosa zootomia
cessió síl·laba rossa llaçada

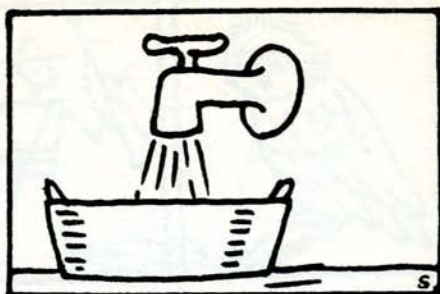
fa una zeta a la pissarra
hi ha una veïna zelosa
no viu a la zona nevada
la llaçada i l'amazona
li posa zero a la mil·lèsima

lliçó 25

x xo xu

xi xe xa

aixeta

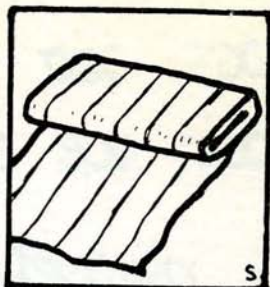

xauxa xirivis xulla xapa
cuixa xiula caixa moixa
deixa caixó així madeixa

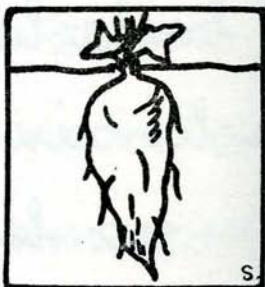
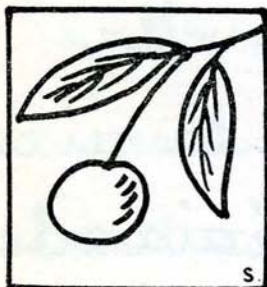
una caixa de torró de Xixona
balla la xàquera vella
fa la xiuladissa a la reixa
no li deixa l'aixada
baixa la coixinera i la faixa

llisó 26

moixa caça peça

li posa una xulla i una ceba
fa una madeixa la zeladora
aço havia a la caixa
la veina beu la tassa de xicòria

cirera amazona xirivia

llicó 27

g ga go gu
que qui
güe güi
gavella

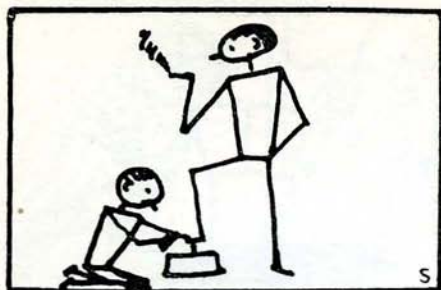
gafarró guerra gallina nuga
manequeta agulla figuera
agafa boga aigiera garrofa

---

volia que bequera l'amiqueta
a l'aigiera hi ha una rata
no agafa la pesa de roba

li fa il-lusió la guitarra
l'au posa l'ou a la pallissa

llisó 28

j ja jo
ju je ji

neteja

jupetí jesuíta roja ajuda
rajola jueva joia pujada
joca jamai jove jupa jova

---

una jove neteja la rajola
posa la jupa a la cadira
ajuda a la xiuladissa
deixa la japonesa jove
la boja mai no puja

llisó 29

g ge gi
gi ge
gera

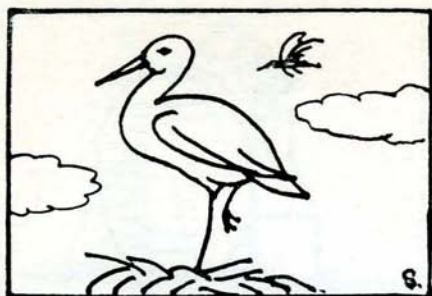
gerani giró geriva gira
sagi regina gela gitana
gera sageta gita gemega

---

baixa la jove i neteja la gera
la regina té la joia
gemega la xiqueta pàl·lida
agafa la fulla de gerani
s'agenolla massa la gitana

lliçó 30

ny nyo nya
nye nyi nyu
cigonya

canya vinya llenya manyà
tonyina banya munyia ronya
banyera ronyó aranya enyora

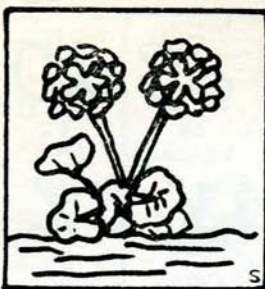
---

l'aranya fila la teranyina
la xicalla berena tonyina
té la vinya vora riu
la bunyolera agafa la canya
vola la cigonya a la vila

llisó 31

joia

gerani

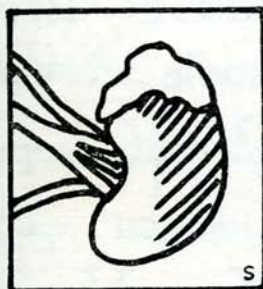

canya

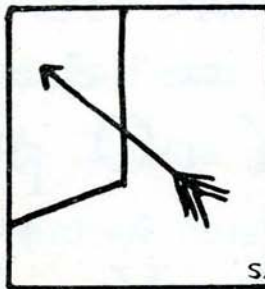
la gossa s'ajupia a la vora
apanya la seua col·lecció

berena oli i tonyina

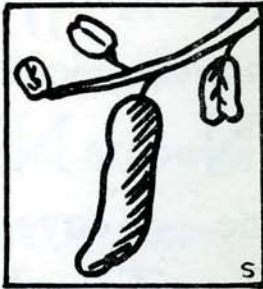
talla la canya de la séquia

ronyó

sageta

garrofa

Llicó 32

Beceroles

aA bB cC çÇ dD eE fF gG
 a be ce ^{ce} trencada de e efe ge

hH iI jJ kK lL llLl mM
 hac i jota ca ele elle eme

nN ny NY oO pP qQ rR
 ene enye o pe cu erre

sS tT uU vV xX yY zZ
 esse te u ve ics i grega zeta

aA bB cC çÇ dD eE fF gG
 a be ce ^{ce} trencada de e efe ge

hH iI jJ kK lL llLl mM
 hac i jota ca ele elle eme

nN ny NY oO pP qQ rR
 ene enye o pe cu erre

sS tT uU vV xX yY zZ
 esse te u ve ics i grega zeta

a n an
 en ny eny
 in on un
 en an
 any iny ony
 uny eny

Anca encomana àncora enrajola
 unça endenya injúria enganya
 enraona any acula ansa

No té un any i ja camina. Ensabona
 la roba. L'agafa de l'ansa. No endevina
 eixa innovació. Encara juga a tonya.
 Posa l'antena. Antoni enrama la façana.
 Un any de mala collita. La càrrega
 acula l'haca. La xiqueta s'enyora.

Lliçó 34

e	l	el
i	ll	ill
el	ol	al
	il	ul
all	ell	oll
	ill	ull

Albufera   ull   alfàbega   almoina
 all   alça   ell   al·lusió   albada
                     al·leluia   alcohol

Ell caça una au aquàtica. Talla eixa endívia. Dóna una almoina. Té una alfàbega per a la núvia. Antònia pica un all. Mira l'alzina alfa. Neteja eixa alcova. Emília té una úlcera. Senyala l'ull sa i bo.

Lliçó 35

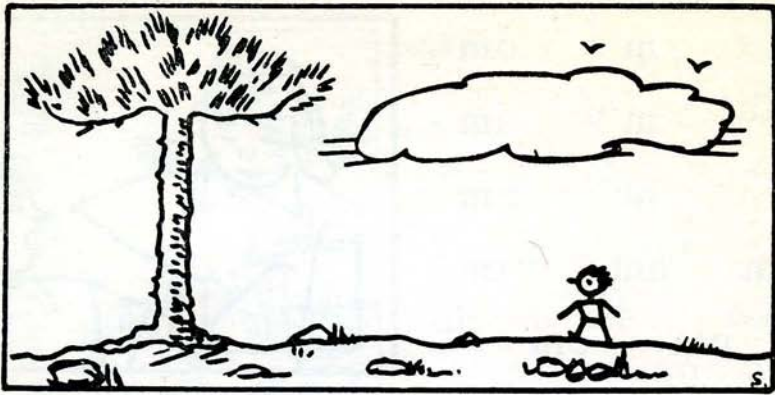
o m om
i m im
u m um
em am im
um om

Ham embafa àmfora imposa om
empara emboça empina emboira
imperi embolica

Embena la ferida. Jaume embetuma
la sabata. Té un ham en el caixó de
la taula. Empara l'home que demana
almoina. Imposa la seua opinió. Ja té
eixa ampolla fa un any. El jupetí i la
joia. Alça la mà.

L'OBEDIÈNCIA

Emili no obeïa la mare ni al pare.
Si el renyava sa mare, ell encara feia
una rialla.

Un dia fugí de casa.

Va vore un pi i volia una pinya.

S'agafà a la soca i pujà.

Una rama el féu caure a terra.

Ara Emili té una ferida a la cama.

La mare cura Emili.

Lliçó 37

i   s   is
o   s   os
e   s   es
as   os   us
      es   is

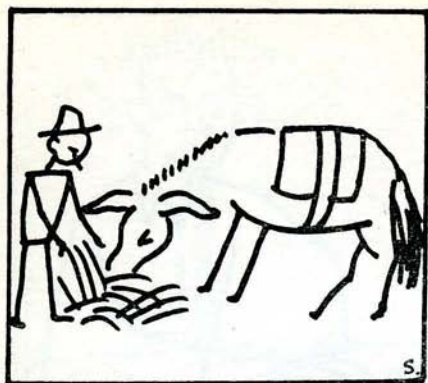
Estella   aspiració   escuma   estora
esme   aspa   estirada   història   escata
      ós   estiu   us   espai

Esmola una navaixa. Esborra allò que fa. Manuel empapera eixa alcova. Té una escala al pati. Jaume sabia la història. Mira l'escolà de la Seu. Joan talla una estella de la llenya. Ja té la roba apedaçada. Avalota la xicalla.

Lliçó 38

e r er
u r ur
i r ir
or er ar
ur ir

Horta urna herbolari orgue ahir
Ermini armari ordi arxiu ermita
argila orfe òrbita orfeó

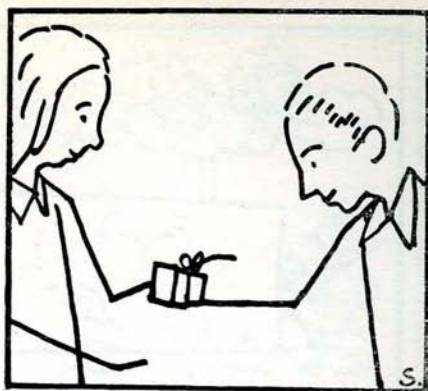

Li posa herba i palla. Ermini té ordi a la mà. Dibuixa una orla. Armènia està llunyana. En casa té un arxiu. Tota la roba està en un armari. La Maria era òrfena. Un herbolari venia poliol. Eixa ermita està assolada. Llegia la història d'Almassora. La rata s'amaga a un albelló.

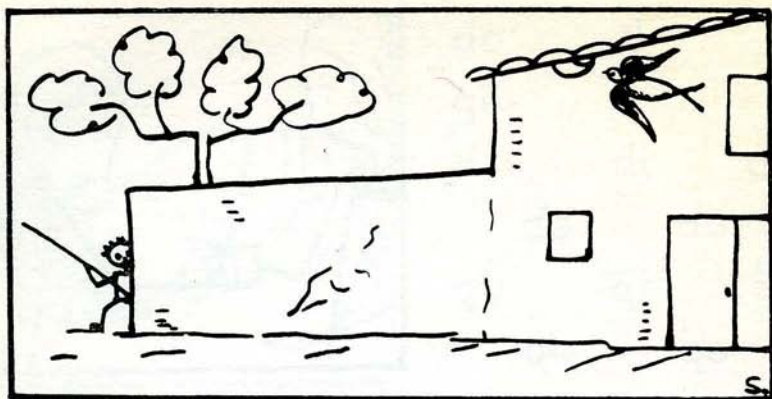
Lliçó 39

o	b	ob
e	p	ep
ub	ib	ab
	ob	eb
ap	ip	up
	ep	op

Obté opta abdica opció absolució
 apte obtenia abdicació obturació
 ep! obvi obtenia

Fa un obsequi. Obté l'absolució.
 Volia una abdicació de la seua paraula.
 En veure'l li féu un obsequi. Obtenia
 una opció meritòria. Allò no era un
 obsequi, era una almoïna. Optà i féu
 una falla econòmica.

L'ORONELLA

A la teulada hi ha una oronella.

L'oronella volava al niu i duia el
queviure a l'oroneta menuda.

L'au menuda piulava en vore sa
mare.

L'oronella volava de l'era a un om.

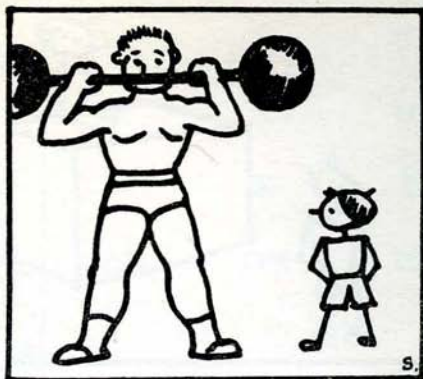
Joan volia l'oronella.

Agafà una canya i la matà.

Joan no argüix cosa bona i obté
mala nota.

Lliçó 41

e t et
u d ud
at of it
et ut
ed ad od
ud id

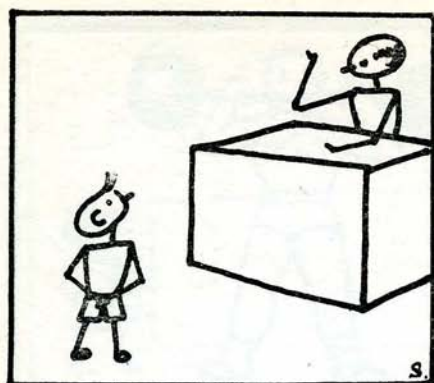
Adquirí atmosfera admissió caid
admiració etnologia adjectiva atleta
advoca adjudica admet

Admira un atleta. Adquirí una cadira arquejada. Admeté el caid de l'Aràbia Saudí. No féu adhesió a la diada. Ramoneta dibuixa el vuit. El taüt és per a la veïna. Admira la seua paciència. No admetia eixa almoïna. Una admiradora el felicitava.

Lliçó 42

o	c	oc
u	g	ug
ic	ac	ec
	oc	uc
og	ug	ig
	eg	ag

Octavi ignora acció icterícia octau
 Isaac ignomínia amoníac accelera
 acte ictiologia

Isaac ignora la lliçó. Octavi té icterícia. Anna mesura un octau d'oli. Gaetà fa una bona acció. Isaac ignora el motiu. En Joan adquirí una hectàrea de secà. Posà amoníac a la terra. Romeu recula l'haca. Accelera la marxa de la màquina.

Lliçó 43

u	x	ux
e	x	ex
i	x	ix
ax	ox	ux
	ex	ix

Expira   examina   exposa   axioma
 eixa   exagera   aixada   excusa   això
             queixa   exposició   peix

Exposa un dibuix. Isaac excusa eixa excitació. Exposa una història vella. Anna té un esqueix de gerani. Deixa l'aixada al pati. Eixa tisora talla la madeixa. Octavi exagera la seua acció. L'excusa que donava no era enraonada.

UN ATLETA

A la fira hi ha un atleta, li diuen Octavi.

La xicalla admira la barraca on està l'atleta.

L'home alça una peça de ferro pesada.

A la façana de la barraca hi ha l'orgue que fa música, i una mona que excita la rialla.

Ell riu i la xicalla avalota.

La xicalla ho passa bé a la barraca de l'home atleta.

Lliçó 45

So   on   son
ta   an   tan
ve   en   ven
pi   in   pin
mu   un   mun

Pansa   tanta   venda   pinta   muntó
gentada   randa   panxa   llàntia   junta
decanta   confia   muntanya.

L'escolà encén la llàntia. Ramon té cinquanta nous. Penja la llonganissa. Es pentina la xica. Lluïsa ven pa i guanya bona cosa. Agafa la canterella de l'ansa. Ferran es decanta i dóna la raó a Feliu. No confia que vinga la mare.

Fi	il	fil
do	ol	dol
pe	èl	pèl
ca	al	cal
bu	ul	bul

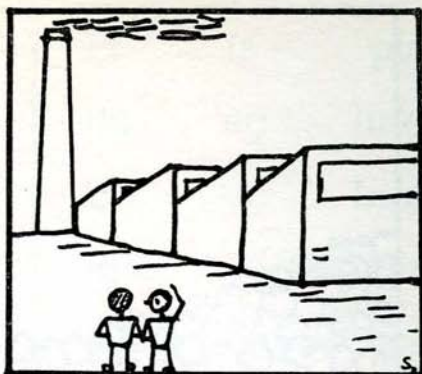
Fil dol pèl sol gel val cal
 calça perol novel·la condol dàtil
 dolça pel·lícula colze síl·laba

Es menja el bunyol. Té un pantaló
 i un davantal nou. Gaetà es palpa la
 calba. A Miquel li fa mal un queixal.
 Es calfa la panxa al caliu. L'aigua salta
 de la canal. Matilde escolta la cançó
 del rossinyol. Fidel menja cacau.

Lliçó 47

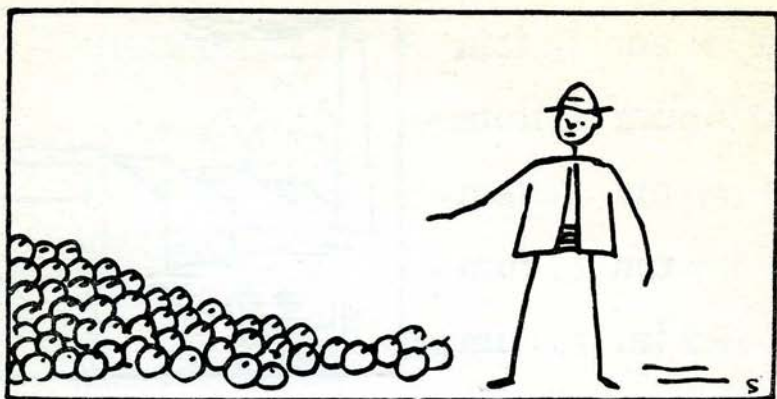
Fa am fam
llo om llom
re em rem
fu um fum
ti im tim

Fam llum fem pam tem timbal
campana tomba eixam timba cànem
callem mesurem passem bevem

Del fumental ix fum. Deixa'm un pam
de fil. La séquia va de gom a gom.
A l'alba voltegen la campana. Anna
mira com vola l'eixam. Innocenci duu
el fem al bancal. Cosim la camisa de
llí. Jaume es queixa que li fa mal el
llom. Es taca el camal. Encén el llum.

LA TARONJA

A València hi ha molta taronja.

La taronja és dolça i sucosa.

En Joaquim té un tarongerar.

Ell cava, llaura, poda, rega, sulfata
i adoba el seu tarongerar.

Hi ha països a Europa que co-
neixen València per la seua taronja.

La taronja és bona i sana.

Jo menje molta taronja. Terra com
la valenciana no n'hi ha en el món.

Pi	is	pis
llu	uç	lluç
bo	oç	boç
me	es	mes
ja	aç	jaç

Bisbe   tossal   llaç   tapís   l'hostal
 mos   xorís   llàstima   rabassa   polsós
 missa   pes   carabassa   vernís

Ven un cabàs de panís. Passa la
 peça de roba. Aqueix mocós vol un
 pastís. Fica una unça a la bossa. El
 fosser cava la fossa. El gos rosega un
 os. La bessona era rossa. Emili va pol-
 sós. Mercé se'n va a missa. Joan s'alça
 tardíssim.

Mo	or	mor
ta	ar	tar
fu	ur	fur
bi	ir	bir
ve	er	ver

Morta tarda furga birla verda corda
 llarga carrer l'horta germà pardal
 torbar l'ermità porta l'herbolari furta

La taronja està verda. Porta l'ordi a l'horta. Lluís vol jugar a les birles. El perruquer li talla el pèl. Poda el condonyer i rega el bancal de tomaqueres. La bunyolera posa un ram de llorer a la porta. S'encanta en vore volar el pardal. El gos de Jesús va mossegar el meu germà. Llança un cantal al teuladí.

Lliçó 51

Ta	all	tall
mo	oll	moll
fi	ill	fill
cu	ull	cull
ve	ell	vell

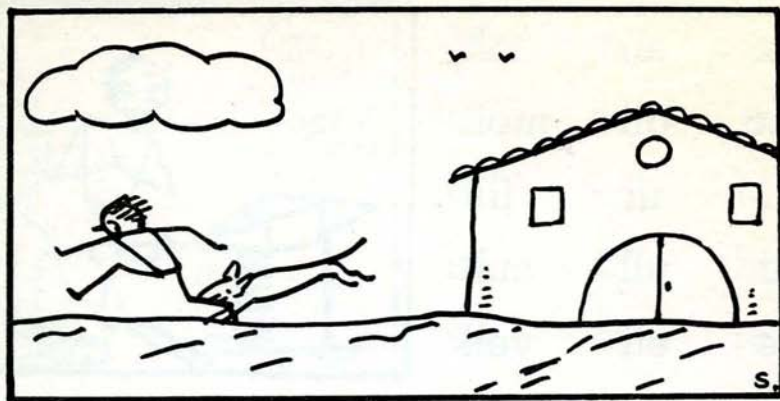

Toll gall aquell espill manoll penell
coll martell cavall fenoll badall
cordell regall conill mall capell

El ferrer es fa un tall. Al tonell hi ha vi novell. Fa allioli al morter. Pel regall corre un conill. Li dóna un capell. Bota el toll i cau de cul. Manuel es menja la molla del caragol. L'aire fa girar el penell. Té un gall vell. Vicenta es mira a l'espill.

EL GOS DE JOAQUIM

Joaquim té un gos de pèl fi.

El gos aürta si veu un foraster que no coneix i avisa el perill a l'amo.

Una vegada va mossegar un home que volia pegar-li i robar en el mas.

Si ou soroll maneja les orelles i està alerta per si de cas.

Quan té fam rosega un os i beu l'aigua d'un toll.

De vegades caça un conill.

El gos de Joaquim és una bèstia fidel.

Lliçó 53

Ta   ap   tap
su   ub   sub
llo   op   llop
re   ep   rep
ca   ap   cap

Tap   llop   nap   rep   cup   xop   cep
capçal   submarí   captaire   cabdell
subterrani   capta   subtil   hisop

Puja al xop de vora el riu. Cull un
nap com el seu cap. Porta aqueix raïm
del cep. Li fa mal el pap. Li dóna
l'hisop al rector. El pastor té por al llop.
Venia un submarí. Aboca el vi al cup.
Donà l'almoïna al captaire. Cercava
l'obturació del tub.

Go	ot	got
su	ud	sud
la	ad	lad
fe	et	fet
ni	it	nit

Xiquet Sud bescuit paret embut llit
 ratllar tatxar desitja ametller lletja
 esquitxar pitjor milotxa imatge petjada

El porrat està animat. Vol l'embut eixut. Ha arrebossat la paret. El metge és el menut. La pilota l'han encalada al teulat. Bernat encarrega un taüt. Te formatge fermentat. El rellotge senyala les set i mitja. Gonçal estigué a les sitges de Burjassot. Setge jutges mengen fetge d'un heretge que han penjat.

Lliçó 55

Mo oc moc
nu uc nuc
sa ac sac
be ec bec
vi ic vic

Bec lloc pic bac foc xic llac
poc mànec ric poruc roc facció dic
conec embolic sacsó pacte dacsá

Pasqualet té un cuc de llum. El xic es carrega un sac. Doménec se'n va a Vic. Jordi encén el foc. Roc posa el mànec al pic. Aquell embolic l'ha fet qui jo conec. El metge de poc es fa ric. Desitja acostar-se al foc. Enric cull un albercoc. A Castelló a la dacsá li diuen panís.

RENAT i ENRIC

Renat té un amic que li diuen Enric.

Un dia, a la porta del seu mas s'ajuntaren a jugar, i Enric que és un poruc li digué a Renat que nugara el gos.

Renat, com l'Enric li ajudà a carregar un sac de cebes i a netejar el carro, li donà de berenar pa, un bocí de formatge i un got d'aigua de canyamel.

Vora el ruc un poll picava un cuc i un nap.

Acabada la tasca Renat li digué a Enric: Conec un lloc on hi ha un xop, anem a volar la milotxa.

Lliçó 57

Bu   uf   buf
 di   if   dif
 na   af   naf
 du   uf   duf
 pa   af   paf

Baf   tuf   diftongar   naftalina   caduf
 orfe   tifell   atapeït   confit   gafet
 diftongat   fada   rebuf   pif-paf

En caure el cànter féu xaf! A la sé-
 nia han posat un caduf nou. L'escolà
 apagà la llum d'un bufit. Posa la nafta-
 lina a la roba de l'armari. El baf eixia
 del perol. L'habitació de Remei fa tuf.
 El batlle pagà la imatge de la Verge.

Lliçó 58

Do	og	dog
si	ig	sig
ma	ag	mag
di	ig	dig
sa	ag	sag

Dogma signe magnèsia digne maragda
dogmàtic dignitat magnòlia significar
magnitud signa magnètic

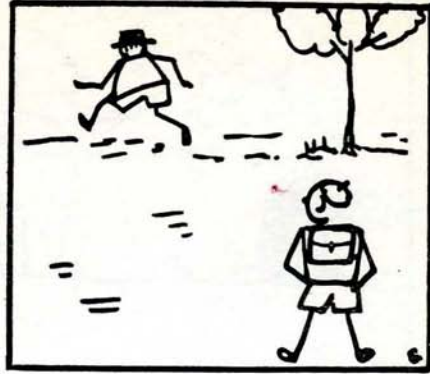

Li sagna la ferida. Magda no sap el significat del dibuix. Al jardí d'Ignasi hi ha una magnòlia. Veu la magnitud de la biga. Manuel fa un signe enigmàtic. El metge guarda la magnèsia en el pot. El llit de Conrad té un magnífic cobertor. No és digne del que posseïx.

Lliçó 59

Ma ig maig
ve ig veig
fu ig fuig
bo ig boig
lli ig llig

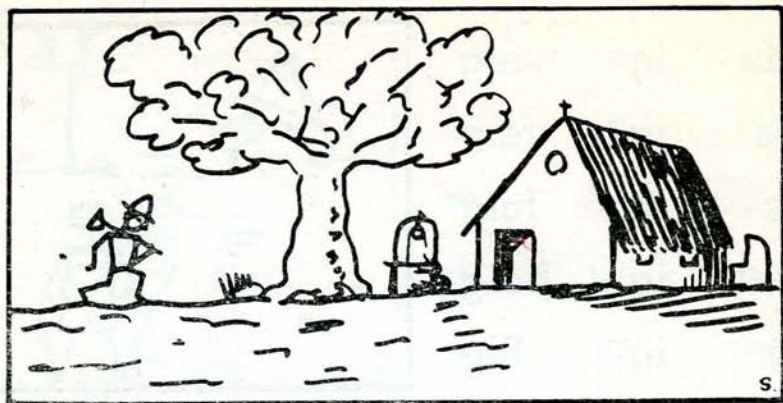

Faig puig roig lleig boig vaig
assaig llig afig goig maig fuig
guerra signe guaita aigüera enuig

Veig el boig que fuig. El mes de maig és el cinqué de l'any. Vaig fugir de l'aigüera. Afig un raig d'oli a l'encisam. Veig la magnitud del goig. Vengué la fusta de faig. Fón un goig anar al Monestir d'El Puig. Tingué desig de menjar fetge. No vol viatjar.

M I G D I A

A l'estiu, a migdia, de la terra ix un baf que ofega.

El llaurador fuig del sol i va a la barraca a dinar.

Les bèsties també descansen.

A la vila hi ha un silenci magnífic, que significa quietud i pau.

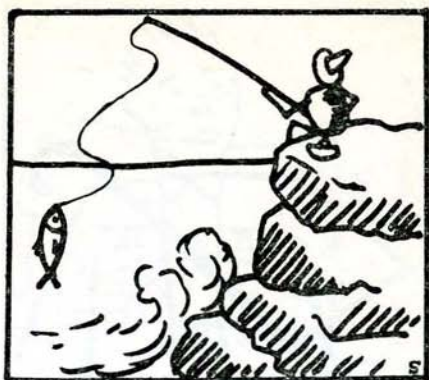
Al rellotge del campanar són les dotze.

No s'ou el mall del ferrer, ni cantar el llaurador, ni piular el teuladí.

A migdia fa un sol que tot ho bat.

Lliçó 61

Ba ix baix
ne ix neix
co ix coix
te ix teix
la ix laix

Boix teix calaix amaneix baix feix
panteix dibuix esqueix naix coneix
queixa moix biaix coix mateix oix

Pesca un peix. Agafa el guix i dibuixa un hexàgon. El metge li curà el panteix. Abastí de peix tot el mercat. En el calaix té les pessetes i la xavalla. A la roda del cotxe li falta l'eix. Es queixa del queixal. Puja el coix de baix. No és seu aqueix capell. El despatx net.

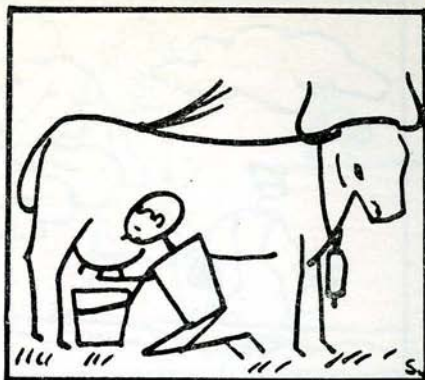
Ma	ai	mai
ve	ei	vei
ga	ai	gai
lle	ei	lleï
pa	ai	pai

Mai llei espai joier desmai
 gaiato saió joiós
 paisatge gai amaina boira baina

Porta un gaiato de Lliria. S'ha d'obeir la llei. Jaume mai no camina a espai. Enric va dibuixar un paisatge. Es queixa que no li deixen espai. La tempesta li donà un desmai. Si vas a la fira porta'm un esqueix de gerani. Mai no et fies d'aqueix rellotge.

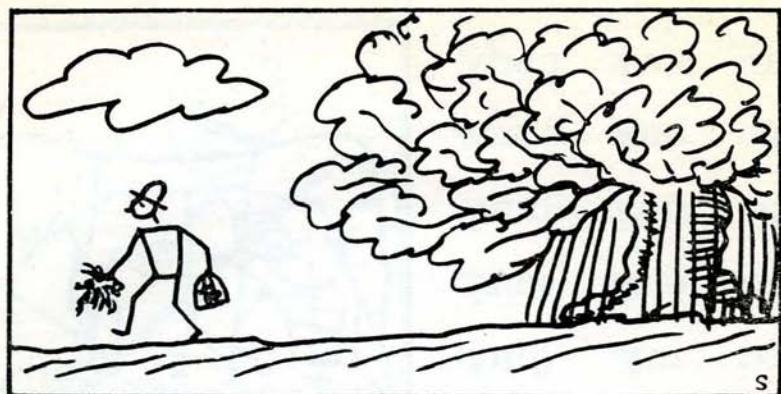
Pa | any pany
 bo ony bony
 llu uny lluny
 se eny seny
 gi iny giny

Engany bony parany tiny seny lluny
 muny pinya endenya ganya tonyina
 bany enginy senyal

Josep muny la vaca. L'any que ve Maximí anirà a la fira de Fortaleny. Pasqual tirà una pinya i li féu a Sergi un bony al cap. Jeroni té més enginy que no força. Posa l'oli al pany rovellat. Antoni i Joan diuen coses de poc seny. L'enginyer li fa el senyal de lluny.

EL PARANY

Miquel té un parany; l'ha fet a un garrofer.

Va enviscar les varetes, i a l'alba ja està ell ajocat al parany.

Miquel té un mussol que li fa carasses a una au engabiada que té por i canta.

Les aus, que volen matineres, acudixen al garrofer i s'envisquen, Miquel poc a poc les agafa i les mata.

A migmatí, Miquel com té desmai i està lluny de casa, marxa joiós i porta un pom d'aus caçades, el mussol i l'ocell engabiats.

Lliçó 65

P ri pri
t ro tro
c re cre
p ru pru
b ra bra

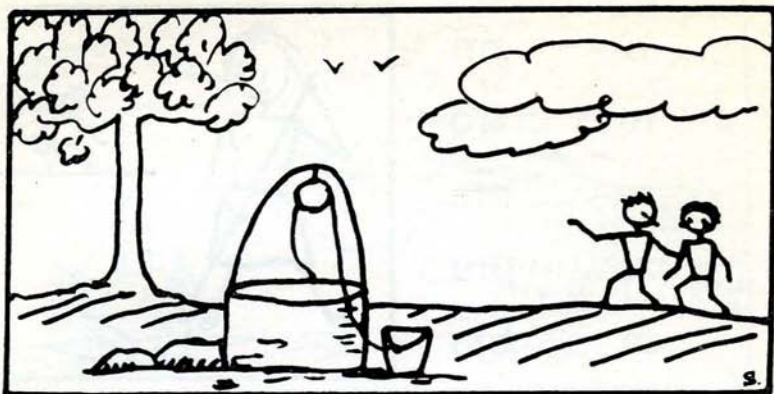

Crema prima brama fadrí groga obri
prova fruita trona ombra trena arbre
padrí abraçada quatre grossa

Mercè agrana el carrer. Prova la crema que ha fet la padrina. El dia de Cendra, Frederic estrenà sabates. L'Andreu porta les prunes al si. Crida quatre vegades a Cebrià. El lladre furtà la meua brusa i apretà a córrer. La fruita estava agra. El metge fón altre desagraït.

LA PRUNERA

Adrià i Pelegrí en eixir de l'escola se'n van cap a l'horta.

Travessen un barranquet i van per un camí. Allí està la barraca, el pou i la prunera.

Adrià crida el seu padrí que treballa un poc lluny, enmig d'un bancal de pebreres.

A l'ombra de la prunera berenen i mengen tota la fruita que volen.

Les prunes estan dolces i Adrià puja a l'arbre per agafar les més madures.

Lliçó 67

B lu blu
c la cla
p le ple
g li gli
p lo plo

Clau mascle plou bleda blau plena
flama pluja ompli poble clavell
glaça plora cloure plana

Compra una fogassa a la fleca. Plàcid
embruta de blau el llibre. Primitiu clou
la plica que va escriure al jutge. La
pluja li banyà la brusa a Tecla. El poble
té una plaça ampla. Plàcida ensenya la
seua clavellinera florida. Comprà al mer-
cat un manoll de bledes. Omplí la cuina
de cendra. Fuig de la Roca Diablera.

EL POBLE

Un poble pot estar a la muntanya, a l'horta o vora la mar.

Al poble de muntanya, pel clima, si plou, es cullen garrofes, raïm, blat i fruita.

Al poble de l'horta es pot regar la plana on hi ha taronges, llimes, figues, prunes, peres, pomes i altres fruites. També es cultiven verdures com encisam i bajoques, a més de moniatos, cacau, patates, tomates, dacsca i arròs.

Al poble mariner, les pescateres apanyen l'aparell de pescar a l'ombra de les naus. El pescador cada dia, si pot, ompli la nau de peix, que les pescateres venen a la plaça.

Lliçó 69

Tra	ac	trac
bre	es	bres
dri	ill	drill
bru	ull	brull
pre	en	pren

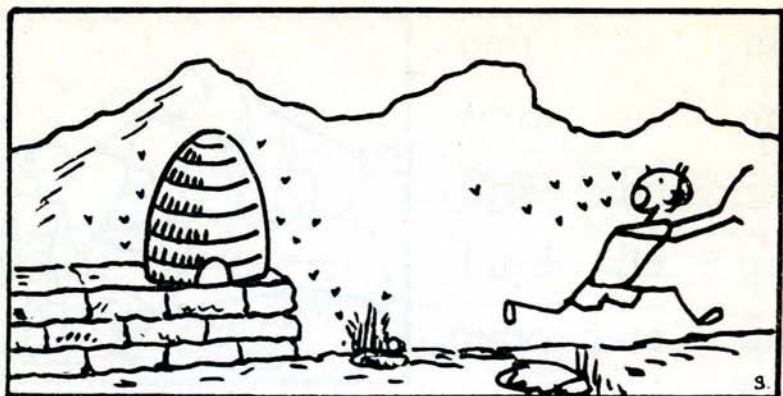
Cristall fresca branda comprar fred
braç trau gros prop brut grat potrós
engronsar estret bressol drap tret

Fan ballar la trompa. Onofre va comprar trenta llibres. El xiquet de la meua cosina és un potrós. Crispí xucla la bresca de mel. El padrí de Florenci és un tranquil. Altra vegada ha empastrat de roig el drap. Va sobrar mitja paella. Tracta de dir-li un secret. L'agafa del braç. Té un tupí ple de brull.

LA BRESCA DE MEL

Cristòfol va vore un eixam d'abelles, estava prop i no tingué por.

Les abelles són insectes que produïxen mel i cera.

En tot eixam hi ha tres classes d'insectes: un és la regina; altres que fan la mel i la cera i es diuen abelles; i altres que no fan res, anomenats abellots o abegots.

Les vespes piquen i fan mal.

La mel és dolça i unes vegades és de flor de taronger i altres de romaní.

La cera s'usa per a fer ciris.

La mare de Cristòfol aprofita la mel per a fer coques, pastissos i altres llepolies.

Lliçó 71

Bla	at	blat
glo	op	glop
cla	ar	clar
pli	is	plis
clu	ix	cluíx

Blanca aplec clar glop clot glaç
 claus planta mobles closca amples
 classe complix esglai reclam singlot

Pren un glop d'orxata. Blai reblia el clot de reble. Borja té un braç fluix. Elionor fa un plec a la meua roba. Bernat plantà un xiprer al calvari. El glaç o gel dóna fred. El clavari portava les claus de l'ermita. Sixte es féu groc a l'oir el clam. Li agrada prendre el bany a la platja. No sap de quina classe són les bresquilles. Guanyà el matx.

EL BLAT

El blat és una planta. El sembren a la tardor o a la primavera, després d'adobada la terra amb fem i ben llaurada amb el forcat.

Abans de l'estiu ja està groc, això és que ja està madur i bo per a segar. Per això es diu: Al juny la falç al puny.

Es sega amb dalles, corbelles o màquines. Es fa a garbes i el porten a l'era, on el baten amb el trill o a màquina i separen la palla del gra.

La palla servix per a menjar les bèsties. El gra és dut al molí on molen i fan la farina, que la cernen per llevar-li el segó.

Amb la farina, aigua, sal i rent es fa una pasta, que cuita és el pa.

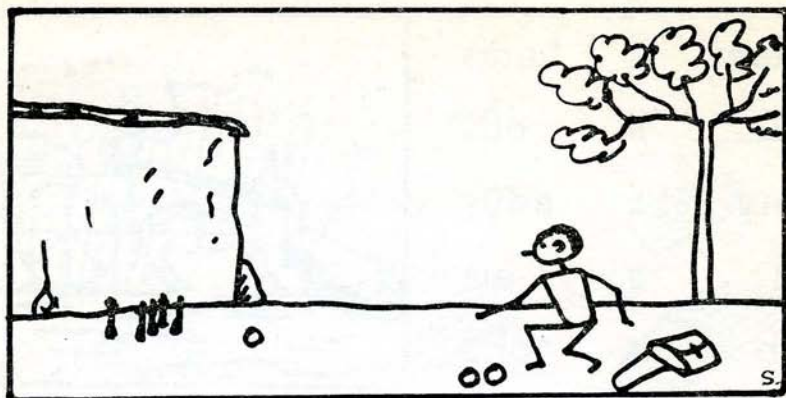
Lliçó 73

Ham	s	hams
ell	s	ells
any	s	anys
el	s	els
ob	s	obs

Hams   instauració   ulls   obstinació
 els   uns   obstacles   istmes   oms
 alls   anys   ells   ans   amb

L'obstacle no deixa passar el carro.
 Angel té sempre aqueixa obstinació.
 Lisard coneix tots els istmes d'Europa.
 Innocenci, al febrer, ja tindrà setze anys.
 Quan anàrem a casa Remei, ens va ob-
 sequiar amb un manoll d'alls. Frederic
 és un tossut i un obstinat. Magdalena
 té els ulls bonics. Els vells fugen dels
 escarots. El llenyater talla les branques.

ELS OBSTACLES

Carles és un xic poc obstinat.

No fa res dret.

Tan prompte tracta d'ésser metge com enginyer.

No té voluntat pel treball, és molt fluix.

Comença una tasca i al primer obstacle ja ho ha deixat a mig fer.

De tot es cansa prompte.

Li agrada més jugar que anar a l'estudi.

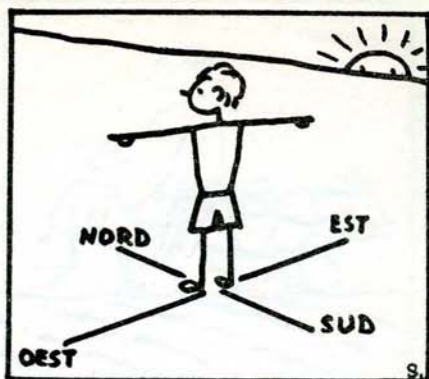
Es un tranquil i un malfaener.

Carles vol abstenir-se de treballar.

Per a triomfar en la vida cal vèncer tots els obstacles.

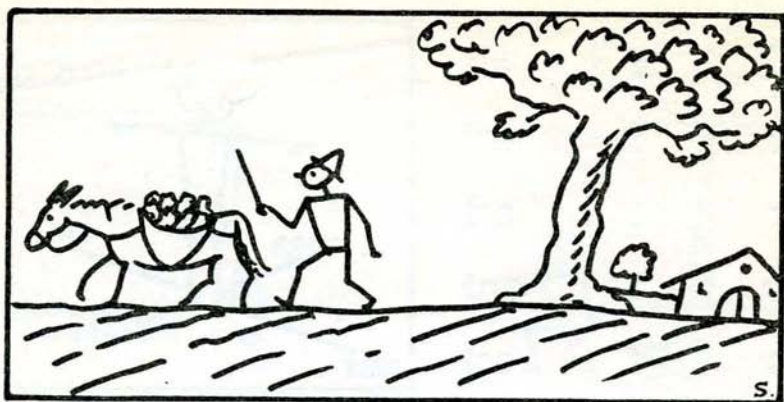
Lliçó 75

Al t alt
 er t ert
 ar t art
 en t ent
 es t est

Hort alt unt art host oint
 cohort est lluent paint aürt
 client ideant ast Oest coent

El mestre ensenya als xiquets dient:
 El lloc per on ix el Sol es diu Est i per
 on es pon es diu Oest. Blai sembra el
 blat a l'hort i l'arròs a la seua marjal.
 Eduard planta un pi i pensa que pot
 fer-se un arbre molt alt. Ahir digué que
 vindria hui. El soldat duu el corretjam
 molt lluent. Joana va estalviar-se tretze
 unces d'or. El fred el fa esternudar.

L' H O R T

La família d'Antoni viu en una alqueria molt gran.

Allí hi ha uns oms i uns xops que fan ombra fresca.

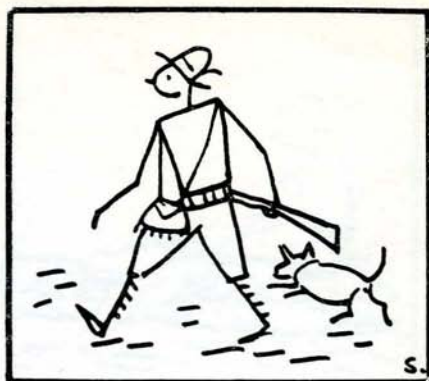
Cada matí el pare i la mare d'Antoni van al poble a vendre el que han collit a l'hort.

El mercat es fa a la plaça de la vila.

Després de vendre el que han portat, compren els queviures per a casa i se'n tornen a l'alqueria.

Un dissabte, mentre els pares estaven al mercat, Vicent matà un pardalet que cantava al cim més alt d'un arbre.

Col	s	cols
fal	s	fals
bony	s	bonys
mar	ç	març
dol	ç	dolç

Polls caps bonys vens bacs tots
 melons vins pols mals banys béns
 març llenç esquinq dolç calç falç

Enric va a caçar coloms. Llorenç duu la meua falç. Aquell camió fa molta pols. Lluís va dir-li a l'Andreu: Si caus bacs et faràs bonys. Mercé gasta bons perfums. A Constança no li agrada el dolç. Va fer un esquinq al llenç. Les falles són pel març. Els muts parlen amb les mans. Va brut de sutja.

LES MALIFETES

Vicent era un xic que portava mala seguida.

Sempre anava a bacs i colps amb els companys de l'escola.

Caçava els gossos i gats, fent patir els vells i no obeïa ningú.

Sa mare li diu: Si vas per mals camins, ningú no et voldrà i tots fugiran de tu.

Un dia trobà un llaurador que portava una càrrega de pèsols. Vicent va voler espantar el ruc, però l'animal li pegà amb la pota i li trencà una cama.

Les malifetes porten desgràcies.

Lliçó 79

Cer	t	cert
pun	t	punt
sal	t	salt
nor	d	nord
vin	t	vint

Mort surt bord part post bullint
verd empelt plorant vent fart rent
molt vint dolent curt pont sant

L'obrer posa ciment a la gaveta. El Sol ix per Llevant i es posa per Ponent. La pols que alçava el vent, es ficà als ulls de Vicent. Amb el rent es fa el pa tou. L'oli de la paella està brusent. Alemany té amics, parents i coneguts. Josep sopa fetge amb pésols. Posa el setrill a la post. Veu els Miracles de Sant Vicent.

EL PORT

Ahir Josep, que té vuit anys, anà a vore el port. La mar estava tranquil·la.

Dins el port, almenys, hi havia dotze vaixells i moltes naus menudes.

Uns vaixells estaven descarregant ferro, carbó, fusta i cotó. Altres carregaven taronges i cebes per a emportar-se-les a llunyans països.

De l'escullera de Llevant va eixir un vaixell. L'hèlix deixava darrera una ratlla d'escuma.

Quan es va fer fosc el far del port es va encendre.

Els fars, a les nits, guien els navegants.

Lliçó 81

Tre ens Trens
bro ots brots
gra ans grans
cri its crits
bru uts bruts

Draps fronts grans brots prens drets
prims estrets cabrits precis trencats
fadrins trens quadrats trons brams

Els trons assenyalen el ruixat. Llegiu-me a crits aquells rètols. Emilià dibuixa uns arbrets als padrins. Anna llava amb sabó els draps bruts. Els saragüells de Vicent li cauen estrets a Josep. Els ramatges del jardí estan trencats. Lluís escombra l'era, Enric escombra el forn i Mercé agrana el carrer.

R I C A R D

Ricard en tornar de l'estudi no va al carrer a jugar amb els amics.

Trau uns llibres molt bonics i es posa al mirador de casa.

El mirador té uns cristalls grans i d'allí veu com els xiquets, distrets i tranquils juguen al **ferro**, al **tres en ratlla** o a **capitulet**. Les xiquetes juguen al **sambori**, la **bolangera** o al **matarile**. També juguen a **penyores**.

Ricard quan es cansa de llegir, dibuixa uns cabrits i els pinta de colors. Després s'estudia les lliçons i no fa cas dels crits, ni dels jocs dels amics.

Lliçó 83

Ple ecs plecs
flo ors flors
bla ats blats
glo ops glops
pri ims prims

Aplecs glops clars ploms clams
plens clots renglons clans prens
freds plans rasclons blats prims

Escura els plats bruts. El xiquet escriu els renglos torts. La meua fadrina ha trencat tretze plats d'Alcora. El fuster vol clavar vint-i-tres claus als panys. El jornalер ja fa els clots per a plantar els tarongers. Adolf no sap qui pagarà els vidres trencats. Beu a glops l'orxata del got. Explicà el pretext.

LES FLORS

Anna és una xiqueta molt ordenada.
Té un gran amor a les flors.

Al jardí de sa casa n'hi ha de totes classes: clavells, roses, crisantems, lliris, geranis, dàlies, margarides, gessamins.

Al balcó posà uns testos amb plantes exòtiques.

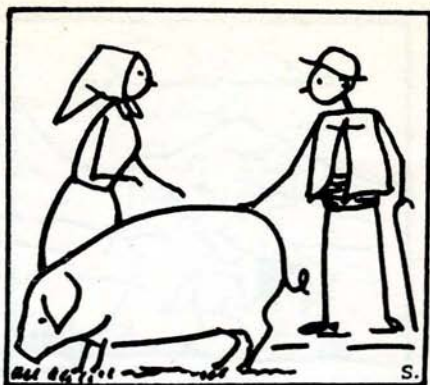
Ella de tot cura amorosament.

Cada matí rega les plantes del balcó i arranca els brots d'herba del jardí.

El dia de la Mare de Déu, Anna fa un pomell de flors i l'ofrena a la Regina del Cel.

Lliçó 85

Fo	osc	fosc
sa	ang	sang
do	orm	dorm
fo	orn	forn
ca	amp	camp

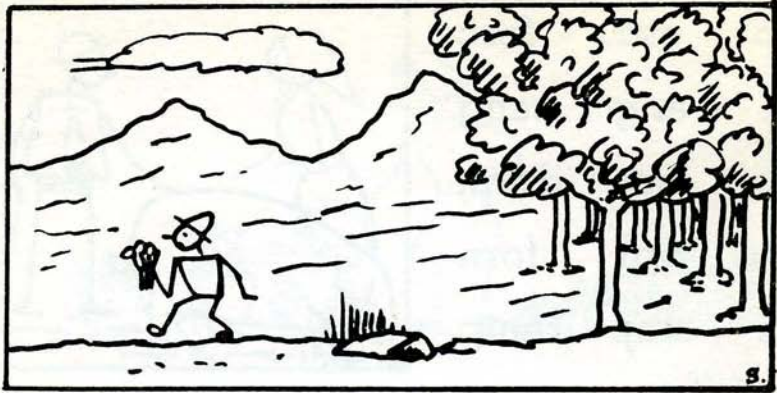

Hivern   cinc   dorm   carn   erm
 rusc   arc   serp   fang   molusc
 blanc   colp   llarg   fosc   parc   etern

Matarem el porc. Féu un viatge a Tremp, Vic, Sort i Valls, després anà a Ontinyent, Alcoi, Elx, Anroig, Càrcer, Xeraco, Barx, Verger, Xeresa, Fortaleny i Alginet. Mercé porta el pa mig cuit del forn. Miquel pinta la seua façana de blanc. Sebastià no té por al fred de l'hivern. Ja sé comptar: Un, dos, tres, quatre, cinc, sis, set, vuit, nou i zero.

F R A N C E S C

Ahir Francesc anà d'excursió al bosc. Isqué de casa al matí, passà per un camp erm ple de clots, seguí pel ribàs d'una séquia, travessà un barranc, pujà un tossal i es ficà dins l'arbreda.

Al bosc fan el niu els pardalets i un món d'insectes. Francesc veié l'esquirol dalt dels pins; com la sargantana prenia el sol al tronc d'una alzina, i la serp fugia cap el matossar.

A migdia, Francesc, tornà a casa amb un ramell de flors boscanes a la mà.

Arc s arcs

verd s verds

molt s molts

colp s colps

quant s quants

Crancs porcs quaderns barrancs

trencs punts solcs francs llargs

sants erms cards calents serps

Els germans estan ballant. Els ignorants perden el temps. Els xiquets roïns embruten els quaderns. Despús-demà vénen parents de lluny. Rigobert es menja els meus crancs. Uns masovers mataran dos porcs blancs. El manescal li tancà la ferida al mul amb set punts. Li donà al metge tres-cents francs. Mira els gegants del Corpus.

JA SÉ LLEGIR

En acabar aquest llibre ja sé llegir.

Ara podré llegir els noms dels carrers, els rètols de les tendes i els cartells anunciadors que estan escrits en la nostra llengua. A casa llegiré els llibres i històries del meu país.

També sé escriure el meu nom, els de mos pares, els de mos germans, els dels pobles i els de totes les coses que hi ha a casa, a les ciutats, al camp i a la mar.

Ja sé llegir i escriure el valencià.

Ara ja no sóc un ignorant.

AL
MERITÍSSIM MESTRATGE
DE
CARLES SALVADOR I GIMENO

POETA - ESCRIPTOR - GRAMÀTIC
FUNDADOR I PRIMER PROFESSOR DELS
CURSOS DE LLENGUA VALENCIANA

DE
LO RAT-PENAT
L'ANY 1951
HOMENATGE I MEMÒRIA

LA PRESENT EDICIÓ DE
LLEGIR i ESCRIURE
HA ESTAT PATROCINADA PER
LO RAT - PENAT
AMB LA DEIXA DEL PATRICI VALENCIÀ
SALVADOR FERRANDIS LUNA.

PER A ESTUDIAR LA NOSTRA LLENGUA

GRAMÀTICA VALENCIANA

Per CARLES SALVADOR

GRAMÀTICA VALENCIANA

Per MANUEL SANCHIS GUARNER

VOCABULARIS

VALENCIÀ-CASTELLÀ   CASTELLÀ-VALENCIÀ

Per FRANCESC FERRER PASTOR

MATRICULEU-VOS A LES CLASSES GRATUÏTES
ORALS O PER CORRESPONDÈNCIA DELS
CURSOS DE LLENGUA VALENCIANA
DE LO RAT-PENAT

Plaça Manises, 5

VALÈNCIA - 1

La Gavina

IMPREMTA - PAPERERIA - LLIBRERIA

Alloza, 84

CASTELLÓ

25
pessetes